

Brdské vyhlásenie, 6. októbra 2021

My, lídri Európskej únie (EÚ) a jej členských štátov, sme dnes po konzultácii s lídrami zo západného Balkánu a za prítomnosti regionálnych a medzinárodných zainteresovaných strán dospeli k týmto záverom:

1. EÚ opätovne potvrdzuje, že jednoznačne podporuje európsku perspektívu západného Balkánu a víta záväzok partnerov zo západného Balkánu k európskej perspektíve, ktorá je v našom spoločnom strategickom záujme a zostáva našou spoločnou strategickou voľbou. EÚ znova potvrdzuje svoj záväzok podporovať proces **rozširovania** a svoje rozhodnutia prijaté v tejto súvislosti, a to na základe dôveryhodných reforiem partnerov, spravodlivej a prísnej podmienenosti a zásady vlastných zásluh. Budeme ďalej zintenzívňovať našu spoločnú angažovanosť s cieľom pokročiť v politickej, hospodárskej a sociálnej transformácii tohto regiónu, pričom súčasne uznávame pokrok, ktorý západný Balkán dosiahol. Pripomíname tiež, že je dôležité, aby EÚ dokázala zachovať a prehĺbovať vlastný rozvoj, a tak zabezpečiť svoju schopnosť integrovať nových členov.
2. Partneri zo západného Balkánu opätovne zdôrazňujú svoju oddanosť **európskym hodnotám a zásadám** a uskutočneniu potrebných reforiem v záujme svojich obyvateľov. EÚ víta, že partneri zo západného Balkánu opakovane uznali **primárnosť demokracie, základných práv a hodnôt a zásad právneho štátu** a prijali záväzok pokračovať v úsilí v oblasti boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, podpory dobrej správy vecí verejných, ľudských práv, rodovej rovnosti a práv osôb patriacich k menšinám. Dôveryhodnosť týchto záväzkov závisí od zmysluplného vykonávania potrebných reforiem a dosahovania solídnych výsledkov podporovaných jasnou a konzistentnou komunikáciou smerom k verejnosti. Silná **občianska spoločnosť** a **nezávislé a pluralitné médiá** sú kľúčovými zložkami každého demokratického systému a my vítame a podporujeme ich úlohu na západnom Balkáne.

3. EÚ je bezkonkurenčne **najbližším partnerom** tohto regiónu, jeho **hlavným investorom a hlavným darcom**. Bezprecedentný rozsah a škála tejto podpory **musia partneri vo svojej diskusii a komunikácii s verejnosťou v plnej miere uznávať a šíriť**.
4. **Podpora EÚ** bude aj naďalej závisieť od hmatateľného pokroku v oblasti právneho štátu a sociálno-ekonomických reforiem, ako aj od toho, či partneri budú rešpektovať európske hodnoty a dodržiavať pravidlá a normy.
5. EÚ plne podporuje opakovaný záväzok partnerov zo západného Balkánu rozvíjať inkluzívnu **regionálnu spoluprácu a posilňovať dobré susedské vzťahy**, a to aj s členskými štátmi EÚ. Naďalej je dôležité vykonávať v dobrej viere a s hmatateľnými výsledkami dvojstranné dohody vrátane Dohody z Prespy s Gréckom a Zmluvy o dobrých susedských vzťahoch s Bulharskom. Je potrebné ďalej vyvíjať ďalšie rozhodné úsilie na podporu **zmierenia** a regionálnej stability a zároveň hľadať a realizovať definitívne, inkluzívne a záväzné riešenia **dvojstranných sporov a problémov** partnerov, ktoré majú korene v minulosti, a to v súlade s medzinárodným právom a platnými zásadami vrátane Dohody o otázkach nástupníctva, ako aj nevyriešených prípadov nezvestných osôb a problematiky súvisiacej s vojnovými zločinmi.
6. Plne podporujeme úsilie **osobitného zástupcu EÚ** pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou a pre iné regionálne otázky západného Balkánu a očakávame, že obe strany dosiahnu konkrétny pokrok na ceste k úplnej normalizácii vzájomných vzťahov, čo je rozhodujúce pre stabilitu a rozvoj celého regiónu a zabezpečenie toho, aby napredovali na svojej európskej ceste.

Ochorenie COVID-19

7. **Kríza spôsobená pandémiou COVID-19** má naďalej vážne negatívne dôsledky na naše spoločnosti a hospodárstva. Zdôrazňuje potrebu a výhody nášho **úzkeho a účinného partnerstva**. EÚ spolu so svojimi členskými štátmi stojí počas celej pandémie pri západnom Balkáne, pričom zdravotná a sociálno-ekonomická podpora regiónu doposiaľ dosiahla bezprecedentnú sumu **3,3 miliardy** EUR. Partneri zo západného Balkánu sú úzko zapojení do iniciatív EÚ, najmä do Výboru pre zdravotnú bezpečnosť, systému včasného varovania, zelených jazdných pruhov a Dohody o spoločnom obstarávaní zdravotníckych protipatrení. EÚ je pripravená ďalej zlepšovať prístup k vakcínam, diagnostike a liečebným postupom a zabezpečiť lepšiu **predvídateľnosť** budúcich kríz a **odolnosť** voči nim.
8. EÚ tiež uznáva **cennú podporu, ktorú si partneri zo západného Balkánu** počas pandémie **poskytujú** navzájom a ktorú poskytujú EÚ. Odzrkadľuje to solidaritu a vzájomnú podporu, ktoré sú základom EÚ. V tejto spolupráci a koordinácii by sa malo pokračovať aj v budúcnosti, a to aj počas fázy obnovy.
9. EÚ bude naďalej dôrazne podporovať západný Balkán, **najmä pokiaľ ide o dodávky vakcín**. EÚ a jej členské štáty poskytli západnému Balkánu rôznymi kanálmi **2,9 milióna** dávok vakcín a ďalšie budú ešte dodané. EÚ bude podporovať vakcinačné plány všetkých partnerov s cieľom pomôcť dosiahnuť do konca roka 2021 podobnú mieru zaočkovanosti, ako je priemer EÚ.

Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán

10. V nadväznosti na výzvu lídrov na samite v Záhrebe predložila EÚ **hospodársky a investičný plán (EIP)** a usmernenia na vykonávanie **zelenej agendy pre západný Balkán**. V pláne sa stanovuje **významný investičný balík, ktorým sa mobilizuje približne 30 miliárd EUR** pre región v nasledujúcich siedmich rokoch a ktorý pozostáva z grantového financovania vo výške 9 miliárd EUR a investícií vo výške 20 miliárd EUR, ktoré sa mobilizujú vďaka novému záručnému nástroju pre západný Balkán. Maximalizácia potenciálneho vplyvu EIP si vyžaduje, aby partneri zo západného Balkánu rázne vykonali hospodárske a sociálne reformy a posilnili právny štát. Plán môže podnietiť dlhodobú a zelenú sociálno-ekonomickú obnovu a konkurencieschopnosť regiónu, podporiť jeho zelenú a digitálnu transformáciu, posilniť udržateľnú prepojenosť, regionálnu integráciu a obchod, a tým posilniť aj spoluprácu a konvergenciu s EÚ, a to aj s cieľmi EÚ v oblasti klímy.
11. Víťame nedávne prijatie právneho rámca na vykonávanie nástroja **IPA III**¹, ktorý bude aj naďalej kľúčovým zdrojom finančnej pomoci pre región, a to aj pre EIP. Komisia má v úmysle navrhnuť na vykonávanie EIP pre západný Balkán investičný balík vo výške 600 miliónov EUR v rámci nástroja IPA 2021, ktorý bude podliehať postupom v súlade s programovacím rámcom a vykonávacími pravidlami nástroja IPA III. Spolu s návrhom vo výške 500 miliónov EUR, ktorý bol oznámený v júli, by sa tým na vykonávanie EIP poskytlo do konca roka 2021 celkovo **1,1 miliardy EUR**.

¹ Nástroj predvstupovej pomoci (IPA).

12. Uznávajúc záväzok lídrov zo západného Balkánu plne vykonávať **zelenú agendu** vítame dohodu o súvisiacom akčnom pláne. V súlade so zelenou dohodou je agenda kľúčovou hnacou silou prechodu na **moderné, uhlíkovo neutrálne** hospodárstva, ktoré sú **odolné voči zmene klímy a efektívne využívajú zdroje**, a to s cieľom využiť plný potenciál obehového hospodárstva, bojovať proti znečisťovaniu a skvalitniť odpadové hospodárstvo. Jej úspešné vykonávanie si bude vyžadovať veľké odhodlanie regiónu. Je nevyhnutné zamerať úsilie na zabezpečenie včasného a účinného prechodu od uhlia k iným zdrojom energie využívaním obnoviteľných palív alebo palív s nižšími emisiami uhlíka. Energetická bezpečnosť by tiež mala byť prioritou, čo zahŕňa aj diverzifikáciu zdrojov a trás. EÚ bude naďalej podporovať tento región pri vykonávaní zelenej agendy a pri vypracúvaní politiky stanovovania cien uhlíka v kontexte mechanizmu EÚ na kompenzáciu uhlíka na hraniciach (CBAM), a to aj prostredníctvom technickej a finančnej pomoci.
13. EIP umožňuje nový impulz na posilnenie **prepojenosti** vo všetkých jej rozmeroch, a to tak v rámci západného Balkánu, ako aj s EÚ. EÚ bude naďalej podporovať inkluzívnu **regionálnu spoluprácu**. Lídri zo západného Balkánu musia vyvinúť ďalšie a rozhodné úsilie, aby **splnili svoj záväzok vytvoriť spoločný regionálny trh**, ako sa dohodlo na samite, ktorý sa týkal berlínskeho procesu a konal sa v Sofii v roku 2020. Regiónu to pomôže napredovať na jeho európskej ceste a občanom a podnikom to prinesie hmatateľné výhody. Na podporu sociálno-ekonomickej obnovy regiónu a maximalizáciu prínosov investícií vyplývajúcich z EIP bude potrebné využiť potenciál inkluzívnej regionálnej hospodárskej integrácie. Celý región bude musieť preukázať veľké odhodlanie v záujme rýchleho uzavretia príslušných regionálnych rokovaní.
14. EÚ a západný Balkán sa dohodli na zintenzívnení úsilia o **posilnenie integrácie trhu západného Balkánu do jednotného trhu EÚ**. V tejto súvislosti poskytuje EIP pevný základ na sfunkčnenie integrácie trhu regiónu do jednotného trhu EÚ, najmä v oblastiach, ako sú cezhraničné platby (SEPA), priemyselný a spotrebný tovar, elektronický obchod a clá.

15. Udržateľná **doprava je základným kameňom hospodárskej a sociálnej integrácie EÚ** a západného Balkánu. Prioritou je ďalší rozvoj dopravnej prepojenosti v rámci regiónu a s EÚ s cieľom zlepšiť efektívnosť a bezpečnosť dopravných služieb a dosiahnuť ciele ekologickej a udržateľnej mobility, najmä pokiaľ ide o **železničnú prepojenosť a prepojenosť vnútrozemských vodných ciest**.

V kontexte udržateľnej prepojenosti vítame nedávno schválené **akčné plány Dopravného spoločenstva** pre železničnú a cestnú dopravu, bezpečnosť cestnej premávky, uľahčenie dopravy a vodnú dopravu.

16. Vychádzajúc z úspešného vykonávania regionálnej dohody o roamingu a začatia voľného roamingového režimu na západnom Balkáne od 1. júla 2021 vítame plán pre roaming, ktorým sa vytvoria podmienky a stanovia jasné ciele na zníženie **roamingových poplatkov medzi EÚ a západným Balkánom**.
17. Vítame koncepciu **zelených jazdných pruhov medzi EÚ a západným Balkánom** a podporujeme jej praktické uplatňovanie na všetkých príslušných hraniciach pri plnom rešpektovaní relevantného *acquis* a postupov EÚ.
18. Dnes sa začína realizovať **inovačná agenda pre západný Balkán**, čo je špecializovaná **agenda pre západný Balkán v oblasti inovácie, výskumu, vzdelávania, kultúry, mládeže a športu**. Táto agenda bude podporovať excelentnosť vo vede, ako aj reformu vzdelávacích systémov v tomto regióne, vytvárať nové príležitosti pre mladých ľudí a pomôže predchádzať úniku mozgov. So záujmom očakávame urýchlené vykonávanie jej akčného plánu.

Politická a bezpečnostná spolupráca

19. Spoločné postoje s EÚ sú jasným znakom strategickej orientácie našich partnerov. Preto opätovne potvrdzujeme naše očakávanie, že partneri budú ako dôležitú súčasť svojej európskej cesty ďalej prehĺbovať spoluprácu v oblasti **spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP)**, dosiahnu hmatateľný a udržateľný pokrok smerom k tomu, aby sa **plne pripájali k zahraničnopolitickým pozíciám EÚ a zodpovedajúcim spôsobom konali**, a to aj pokiaľ ide o pozície na medzinárodných fórach. Víťame, že niektorí partneri sa už **plne pripájajú** ku všetkým rozhodnutiam a vyhláseniam SZBP, a nabádame ich, aby v tom pokračovali. EÚ je pripravená ďalej posilňovať **politický dialóg** o otázkach týkajúcich sa SZBP.
20. EÚ a západný Balkán čelia viacerým spoločným **bezpečnostným výzvam**, ktoré si vyžadujú koordinované opatrenia. Dohodli sme sa na posilnení našej spolupráce v kľúčových bezpečnostných otázkach, a to aj na **operačnej úrovni**, vychádzajúc z práce vykonanej v rámci agendy priorít zo Sofie. Naši partneri sa zaväzujú preukázať svoju oddanosť našej spoločnej bezpečnosti a pokračovať vo vytváraní účinných nástrojov vzájomnej spolupráce v rámci západného Balkánu. Preukázali svoj záväzok voči SBOP tým, že prispievajú k misiám a operáciám EÚ, a budeme spolupracovať na ďalšom rozvoji ich spôsobilostí a kapacít, a to najmä prostredníctvom Európskeho mierového nástroja. EÚ posilní svoju angažovanosť aj v oblastiach, ako je vesmírna a vojenská mobilita, s cieľom uľahčiť prístup civilno-vojenskej pomoci do regiónu v prípade pandémie a prírodných katastrof.
21. Posilníme našu spoluprácu pri riešení problematiky **dezinformácií** a iných **hybridných hrozieb**, ktorých pôvodcami sú najmä aktéri z tretích štátov snažiaci sa oslabiť európsku perspektívu tohto regiónu. EÚ a západný Balkán posilnia spoluprácu v oblasti **budovania odolnosti, zvyšovania našej kolektívnej kybernetickej bezpečnosti a zintenzívnenia kybernetickej diplomacie** a zvyšovania vplyvu našej **strategickej komunikácie**.
22. Vyjadrujeme uznanie našim partnerom za ich nepretržité úsilie a konštruktívnu **spoluprácu v súvislosti** s migráciou, ktoré priniesli výrazné výsledky. **Riadenie migrácie je spoločnou výzvou**, ktorou sa EÚ a západný Balkán musia spoločne zaoberať v úzkom partnerstve.

23. Naša spolupráca pri riešení migračných výziev preukázala svoj význam a bude sa ďalej rozvíjať. EÚ je pripravená pokračovať vo svojej angažovanosti **a posilniť svoju podporu prostredníctvom individuálne prispôbeného a komplexného prístupu**. Pozornosť by sa mala zamerať okrem iného na zlepšenie azylových systémov, boj proti prevádzacstvu a nelegálnej migrácii, procesy návratu, riadenie hraníc, výmenu informácií a prijímacie kapacity. Partneri by mali ďalej pracovať na posilňovaní systémov návratu vrátane uzatvárania dohôd o readmisii s kľúčovými krajinami pôvodu. Prehĺbi sa vzájomná spolupráca v oblasti návratu, pričom sa maximalizuje využívanie existujúcich rámcov a dostupných kanálov. Mala by sa zintenzívniť aj spolupráca s agentúrou Frontex, Európskym podporným úradom pre azyl a Europolom. Bezodkladne by sa mali uzavrieť zvyšné dohody o štatúte agentúry Frontex.
24. Vzhľadom na **závažnosť situácie v Afganistane** bude EÚ úzko spolupracovať so všetkými svojimi partnermi vrátane západného Balkánu s cieľom riešiť vyvíjajúce sa výzvy a podľa potreby koordinovať spoločné reakcie.
25. **Terorizmus, radikalizácia a organizovaná trestná činnosť** naďalej predstavujú vážne bezpečnostné hrozby pre EÚ a celý región. Vyzývame na ďalšie posilnenie spolupráce v oblasti boja proti terorizmu a násilnému extrémizmu vrátane predchádzania financovaniu terorizmu a radikalizácie. Opätovne zdôrazňujeme, že je dôležité prijať rózne opatrenia na riešenie závažnej a organizovanej trestnej činnosti, najmä **obchodovania s ľudmi, prevádzacstva, prania špinavých peňazí a pestovania drog a obchodovania s nimi**.
26. EÚ je plne odhodlaná predchádzať nedovolenému obchodovaniu s ručnými a ľahkými zbraňami a ich muníciou a ich presunu na tento účel a bude naďalej podporovať západný Balkán v tejto oblasti, a to aj v kontexte plánu boja proti nedovolenému obchodovaniu so strelnými zbraňami zacíeleného na západný Balkán.
27. V záujme ďalšej podpory našich spoločných záujmov vyjadrujeme ochotu **oživiť a posilniť pravidelný politický dialóg s týmto regiónom**. V tejto súvislosti vítame, že samity EÚ – **západný Balkán sa konajú pravidelne**. S potešením očakávame nasledujúci samit, ktorý sa uskutoční v roku 2022.

28. EÚ a západný Balkán musia spolupracovať pri riešení úloh, ktoré určia osud celých generácií. Víťame iniciatívy západného Balkánu, ktorými prispieva k úvahám **o budúcnosti nášho kontinentu**. Sme naďalej odhodlaní načúvať všetkým Európanom, pokiaľ ide o otázky, ktoré sú dôležité pre nás všetkých – ochrana občanov a slobôd, rozvoj silnej a dynamickej hospodárskej základne, presadzovanie zelenej a digitálnej transformácie, právny štát, spravodlivá a sociálna Európa, posilňovanie odolnosti Európy, ako aj vedúca úloha Európy v globálnom meradle.
29. Víťame, že sa naši partneri zo západného Balkánu pripájajú k uvedeným bodom.
-